Scientes quòd à Domino accipietis retributionem hæreditatis. Nolite putare veſtrum infructuoſum eſſe ſervitium: quod propter Deum exhibitum, cœleſti remuneratione penſabitur.

Domino Chriſto ſervite. Ipſe enim ſervit Deo, qui propter ipſum homini ſervit.

Qui enim injuriam facit, recipiet id quod iniquè geſſit. Et non eſt perſonarum acceptio apud Deum. Sive ſervus, qui dominum contempſerit: ſive dominus, qui ſervum iniquè tractaverit: ideo hoc dicit, ut conſolationem habeant, ſcientes ſuam inultam non eſſe injuriam apud Deum.

Caput IV.

D*OMINI, quod juſtum eſt, & æquum, ſervis præſtate.* Patres magis vos ſentire debent, quàm dominos. Unde & patresfamilias appellantur.

Scientes quoniam & vos Dominum habetis in cœlo. Qualem circa vos Dominum vultis eſſe, tales & vos eſtote conſervis.

Orationi inſtate, vigilantes in ea. Negligentis enim & dormientis oratio, nec ab homine prævalet impetrare.

In gratiarum actione. Pro omnibus quæ conceſſa ſunt vobis.

Orantes ſimul & pro nobis, ut Deus aperiat nobis oſtium ſermonis ad loquendum myſterium Chriſti: propter quod etiam vinctus ſum. Vobis enim orantibus ſi de tribulatione liberemur, vobis proficiet in doctrina.

Ut manifeſtem illud, ita ut oportet me loqui. Ut ipſe deſtinet quid agendum, quando, vel cui debeat prædicare, ſicut Iſaias ait: Ut ſciam quando oporteat me dicere ſermonem.

In ſapientia ambulate ad eos qui foris ſunt. Nolite eos ultra ad iracundiam provocare.

Tempus redimentes. De malo tempore, bonum tempus veſtra prudentia facientes.

Sermo veſter ſemper in gratia. In novo ſcilicet teſtamento, vel certè gratum proferatis ſermonem.

Sale ſit conditus. Sapientiæ & rationis, ne ſtulta noſtra religio à philoſophis & gentibus exiſtimetur.

Ut ſciatis quomodo oporteat vos unicuique reſpondere. Aliter paganis, aliter Judæis, aliter hæreticis contradicentibus veritati. Unde & Petrus ait: Parati ſemper ad ſatisfactionem &c.

Quæ circa me ſunt, omnia vobis nota faciet Tychicus chariſſimus frater, & fidelis miniſter, & conſervus in Domino: quem miſi ad vos ad hoc ipſum, ut cognoſcat quæ circa vos ſunt, & conſoletur corda veſtra, cum Oneſimo chariſſimo & fideli fratre, qui ex vobis eſt: qui omnia quæ hic aguntur, nota facient vobis. Securos illos vult eſſe de ſua incolumitate, ne hac eſſent triſtitia occupati.

Salutat vos Ariſtarchus concaptivus meus. Simul vinctus erat, ſive compatiebatur charitatis affectu.

Et Marcus conſobrinus Barnabæ, de quo accepiſtis mandata. Si venerit ad vos, ſuſcipite illum. Et Jeſus qui dicitur juſtus, qui ſunt ex circumciſione. Hi ſoli ſunt adjutores mei in regno Dei, qui mihi fuerunt ſolatio. In novo teſtamento, per quod intratur regnum: ſicut ſatanas mors dicitur, quia ipſe cauſa mortis.

Salutat vos Epaphras, qui ex vobis eſt ſervus Chriſti Jeſu, ſemper ſolicitus pro vobis in orationibus, ut ſtetis perfecti & pleni in omni voluntate Dei. Tam erant perfecti, qui perſeverare monentur. Laborem ergo eorum ſuis orationibus adjuvabat.

Teſtimonium enim illi perhibeo, quòd habet multum laborem pro vobis, & pro his qui ſunt Laodiceæ, & qui Hierapoli. Tales erant primi temporis diſcipuli Apoſtolorum, ut imitarentur magiſtros, & pro omnium eſſent ſalute ſoliciti.

Salutat vos Lucas medicus chariſſimus, & Demas. Salutate fratres qui ſunt Laodiceæ, & Nympham, & quæ in domo ejus eſt Eccleſiam. Et cùm lecta fuerit apud vos Epiſtola hæc, facite ut & in Laodicenſium Eccleſia legatur: & ea quæ Laodicenſium eſt, vobis legatur. Evangeliſta ex medico erat, ſicut Matthæus jam Apoſtolus adhuc dicitur publicanus.

Et dicite Archippo: Vide miniſterium quod accepiſti in Domino, ut illud impleas. Hic diaconus fuiſſe perhibetur.

Salutatio mea manu Pauli. Memores eſtote vinculorum meorum. Sive orate, ut reddar vobis: ſive mementote, quia veſtri hæc patior cauſa, & imitamini tolerantiam paſſionum.

Gratia Domini noſtri Jeſu Chriſti vobiſcum: Amen.

Explicit Commentarius in Epiſtolam ad Coloſſenſes.

COMMENTARII IN PRIMAM EPISTOLAM AD THESSALONICENSES

Caput I.

P*AULUS & Sylvanus, & Timotheus, Eccleſiæ Theſſalonicenſium.* Quia per ipſos filiis verbum fuerat nunciatum, ſicut & Corinthiis: quod & ad eoſdem in ſecunda commemorat.

In Deo Patre noſtro, & Domino Jeſu Chriſto. Quia per fidem filii, tam in patre, quàm in filio erant. Quia quicumque confitetur filium, & patrem habet.

Gratia vobis & pax. A Deo Patre ſcilicet, & Domino noſtro Jeſu Chriſto.

Gratias agimus Deo ſemper pro omnibus vobis. Quia omnium nobis grata memoria eſt.

Memoriam veſtri facientes in orationibus noſtris ſine intermiſſione. In indeſinenti oratione: memoriæ quantitas & dilectionis oſtenditur, quam eorum merita poſtulabant.

Memores operis fidei veſtræ, & laboris. Non immerito illius fidei memores ſunt, quam & juſtitiæ labor, & charitatis affectus, & paſſionum tolerantia comprobant.

Et charitatis, & ſuſtinentiæ ſpei Domini noſtri Jeſu Chriſti ante Deum & patrem noſtrum. Ad Deum patrem noſtrum. Qui perfectæ charitatis eſt, ſuſtinet omnia patienter propter ſpem futuram.

Scientes fratres, dilecti à Deo, electionem veſtram. Retinentes tempus electionis veſtræ, qualiter nos prædicaverimus, & vos credideritis.

Quia Evangelium noſtrum non fuit ad vos in ſermone tantum. Notandum quod illa efficax poſſit eſſe doctrina, quæ juſtitiæ commendatur exemplo.

Sed & in virtute. In virtute ſive ſignorum, ſive tolerantia paſſionum.

Et in Spiritu ſancto. Quem devotè accepiſtis: vel cujus virtutem per ſigna monſtravimus.

Et in plenitudine multa. Perfectionis, juſtitiæ, converſationis, & vitæ.

Sicut ſcitis quales fuerimus in vobis propter vos. Ad profectum veſtrum etiam ab illicitis abſtinenres, ut inferius continetur.

Et vos imitatores noſtri facti eſtis & Domini. In paſſionibus verbum ſuſcipientes: ſicut & nos docuimus, & Dominus prædicavit.

Excipientes verbum in tribulatione multa, cum gaudio Spiritus ſancti. Hoc eſt, verè in Spiritu ſancto gaudete: ſicut & Apoſtolos feciſſe legimus.

Ita ut facti ſitis forma omnibus credentibus in Macedonia & in Achaia. Perfectorum exempla, forma omnibus credentibus exhibetur: veſtro ergo exemplo etiam provinciæ profecerunt.

A vobis enim diffamatus eſt ſermo Domini: non ſolum in Macedonia & in Achaia, ſed & in omni loco. Natura famæ hæc eſt: ut ſive bonum, ſive malum nuncians, ubique omni celeritate diſcurrat.

Fides veſtra quæ eſt ad Deum, profecta eſt. A vobis ad Deum converſa.

Ita ut non ſit nobis neceſſe quicquam loqui. Id ut nobis incipientibus, aliquid de veſtro exemplo, ipſi optimè ſcire ſe dicant.

Ipſi enim de nobis annunciant, qualem introitum habuerimus ad vos: & quomodo converſi eſtis ad Deum. Et noſtræ conſtantiæ, & veſtræ converſationis omnibus nota eſt qualitas.

A ſimulachris, ſervire Deo vivo & vero. Simulachrum, à ſimulando dicitur. Pulchrè ad Deum verum & vivum, à falſis dominis converſi eſſe dicuntur.

Et expectare filium ejus de cœlis, quem ſuſcitavit ex mortuis, Jeſum. Talis eſt, ut fiducialiter & cum gaudio adventum Domini expectetis.

Qui eripuit nos ab ira ventura. Dimittendo peccata: & doctrina ſua, & exemplo ab ira nos liberavit. Jam ergo in ſpe libertatem habemus.

Caput II.

N*AM & ipſi ſcitis, fratres, introitum noſtrum ad vos.* Commemorat illos, ut agnoſcant verum quod dicunt: & eorum magis proficiant exemplo.

Quia non inanis fuit: ſed ante paſſi multa, & contumeliis affecti. Non eſt inanis ſermo, qui completur conſtantia paſſionis.

Sicut ſcitis in Philippis. Quia aliquantis veſtrum videtur nos Philippis paſſos, nec expaviſſe perſecutiones, nec prædicare ceſſaſſe.

Fiduciam habuimus in Deo noſtro. Qui nos liberare in præſenti vel in futuro poteſt, & laboris noſtri mercedem omnibus recompenſare.

Loqui ad vos Evangelium Dei in multa ſolicitudine. Non negligenter, nec tranſitoriè, ſed in ſolicitudine non parva, ſed multa.

Exhortatio enim noſtra non de errore. Ideo non erramus: errat enim quicumque putat, vel docet multos poſſe regnare cum Chriſto, ſicut alibi dicit: Nolite errare: quia Deus non irridetur.

Neque de immunditia. Sicut Joviniani doctrina fuit.

Neque in dolo. Non contra conſtantiam noſtram docentes, atque ſuadentes.

Sed ſicut probati ſumus à Deo: ut crederetur à nobis Evangelium, ita loquimur: non quaſi hominibus placentes. Qui falli poſſunt.

Sed Deo: qui probat corda noſtra. Integri quaſi à Deo probati, & ab ipſo in hoc officium deſtinati: qui cordis occulta rimatur.

Neque enim aliquando fuimus in ſermone adulationis, ſicut ſcitis. Sicut qui hominibus placent, tanquam ægris deſiderata omnia concedentes, & mortem eorum negligentes.

Neque in occaſione avaritiæ, Deus teſtis eſt: neque quærentes ab hominibus gloriam: neque à vobis, neque ab aliis. Omnis qui adulatur, aut propter avaritiam, aut propter vanam gloriam adulatur: ille verò propter Deum docere probatur, qui iſta non quærit.

Cùm poſſemus vobis oneri eſſe, ut Chriſti Apoſtoli. Vel in hoc quod Deus ordinavit: id eſt, ut de Evangelio viveremus.

Sed facti ſumus parvuli in medio veſtrum. Humiliantes nos, & nec honorem debitum requirentes.

Tanquam ſi nutrix foveat filios ſuos. Humilians ſe in omnibus, parvulo ſe coæquans: ut illos ad majora ſua imitatione perducat. Nam & balbutit interdum lingua: & manducare fingit, & cum eis lentè ambulare conſueſcit.

Ita deſiderantes vos cupidè, volebamus tradere vobis: non ſolum Evangelium Dei, ſed etiam animas noſtras. Sicut nutrix non ſolum verbum, ſed etiam omnem ſenſum perfectionis ſuæ in parvulum transfundere cupit: ut ei citò poſſit æquari: ita nos omnia fecimus per quæ proficere poteratis.

Quoniam chariſſimi nobis facti eſtis. Propter fidem & converſationem veſtram, quam ſuperius memoravimus.

Memores enim facti eſtis fratres laboris noſtri, & fatigationis, nocte & die operantes. Laborem manuum nocte, & fatigationem verbi die: cæterum ſemper operabatur, quando docebat.

Ne quemquam veſtrum gravaremus. Apud iſtos & Corinthios, & Epheſios laboravit, quibus occaſionem auferre cupiebat, vel docendi, vel de ſe aliquid ſuſpicandi.

Prædicavimus in vobis Evangelium Dei. Vos teſtes eſtis & Deus. Sicut Samuel populum conteſtatur.

Quàm ſanctè & juſtè, & ſine querela vobis qui credidiſtis, affuimus. Ne vobis ullam offenſionem dare videremur.

Sicut ſcitis qualiter unumquemque veſtrum, tanquam pater filios ſuos, deprecantes vos. Parvulos nutrix fovet: proficientes verò jam pater inſtituit.

Et conſolantes teſtificati ſumus. In tribulationibus, promiſſionibus Chriſti vos ſumus conſolati.

Ut ambularetis dignè Deo. Dignè Deo ambulat, qui nihil Deo agit indignum.

Qui vocavit vos in ſuum regnum & gloriam. Quod non niſi ejus ſimiles poſſidebunt, juſtitiæ ſcilicet & ſanctitatis exemplo.

Ideo & nos gratias agimus Deo ſine intermiſſione: quoniam cùm accepiſſetis à nobis verbum auditus Dei. Quod primum de Deo audiſtis, ſive quaſi audieritis Deum.

Accepiſtis illud non ut verbum hominum, ſed ſicut eſt verè verbum Dei. Ut verbum hominum accipit, qui contemnit: vos autem ita credidiſtis, ut ab ipſo Deo audire putaretis.

Qui operatur in vobis qui credidiſtis. Verbo vel ſignis: ſive virtutes exercet. Credentes enim, ait Marcus, hæc ſigna ſequentur.

Vos enim imitatores facti eſtis (fratres) Eccleſiarum Dei, quæ ſunt in Judæa in Chriſto Jeſu. Quibus dicitur: Nam & vinctis compaſſi eſtis, & rapinam bonorum veſtrorum cum gaudio ſuſcepiſtis.

Quia eadem paſſi eſtis & vos à contribulibus veſtris, ſicut & ipſi à Judæis. De vobis plus miror, qui nec legis, nec Prophetarum habuiſtis exempla.

Qui & Dominum occiderunt Jeſum, & Prophetas: & nos perſecuti ſunt, & Deo non placent. Quid mirum ſi nos mali perſequuntur, qui nec ipſi Domino pepercerunt?

Et omnibus hominibus adverſantur: prohibentes nos gentibus loqui, ut ſalvi fiant: ut impleant peccata ſua ſemper. Non ſolum Judæos impediunt, ſed etiam gentibus invident, ad ſuorum cumulum peccatorum.

Pervenit enim ira Dei ſuper illos uſque in finem. Sive quia prædico qua pœna captivi ſunt: ſive quia ablatus eſt non credentibus intellectus.

Nos autem (fratres) deſolati à vobis ad tempus horæ, aſpectu non corde. Sicut alibi ait: Et corpore abſens, ſed ſpiritu præſens.

Abundantius feſtinavimus faciem veſtram videre cum multo deſiderio. Quoniam voluimus venire ad vos: ego quidem Paulus & ſemel & iterum, ſed impedivit nos ſatanas. Tribulationibus perſequentium.

Quæ eſt enim noſtra ſpes, aut gaudium, aut corona gloriæ? Nonne vos, ante Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum in adventu ejus? Non immerito vos deſideramus, per quos lætitiæ gaudium ſperamus, & gloriæ coronam.

Vos enim eſtis gloria noſtra & gaudium. Boni magiſtri, omnem ſpem, & gaudium, & gloriam ſolent collocare in profectu diſcipulorum.

Caput III.

P*ROPTER quod non ſuſtinentes amplius.* Ad vos neminem noſtrum venire.

Placuit nobis remanere Athenis, ſoli. Maluimus ſoli remanere, quàm neſcire quid ageretis.

Et miſimus Timotheum fratrem noſtrum. Quæritur quomodo Timotheus miſſus eſt: ſed prius id dictum eſt.

Et miniſtrum Dei in Evangelio Chriſti. Adjutores pro diſcipulis etiam vulgò dicuntur.

Ad confirmandos vos & exhortandos pro fide veſtra. Pro hac cauſa duntaxat: quia perfectè credidiſtis.

Ut nemo moveatur in tribulationibus iſtis. Non dico: ne omnes, ſed ne vel aliquis moveatur.

Ipſi enim ſcitis quòd in hoc poſiti ſumus. Non ergo mirari debetis, ſcientes nos aliter tranſire non poſſe, dicente Domino: Ecce ego mitto vos ſicut oves in medio luporum. Et iterum: Ecce dixi vobis ut in me pacem habeatis: in hoc autem ſæculo preſſuram.

Nam & cùm apud vos eſſemus, prædicebamus vobis paſſuros nos tribulationes: ſicut & factum eſt, & ſcitis. Ne vos ipſa novitas deterreret, ſed magis prophetia noſtra confirmaret: ſicut & Dominus paſſurum ſe antè prædixit.

Propterea & ego amplius non ſuſtinens, miſi ad cognoſcendum fidem veſtram, ne fortè tentaverit vos. Dicens: Ecce in quibus putatis Deum eſſe, qualia patiantur: & fidem veſtram forſitan commoveret.

Is qui tentat. Sicut Job à Domino probatur.

Et inanis fiat labor noſter. Si aliquem ſcrupulum patiemini. Notandum doctrinam, dici laborem.

Nunc autem veniente Timotheo ad nos à vobis, & annunciante nobis fidem & charitatem veſtram: & quia memoriam noſtri habetis bonam, ſemper deſiderantes nos videre, ſicut & nos quoque & vos. Quia firmiter Chriſto credentes, tenetis fidem: & nos ſolita dilectione diligitis.

Ideo conſolati ſumus, fratres, in vobis in omni neceſſitate & tribulatione noſtra per fidem veſtram. Omnem neceſſitatem & tribulationem non ſentimus, præ magnitudine gaudii ſtatus veſtri.

Quoniam nunc vivimus, ſi vos ſtatis in Domino. Etiam ſi occidamur, vivimus: quia vita noſtra in veſtra firmitate conſiſtit.

Quam enim gratiarum actionem poſſumus Deo retribuere pro vobis, in omni gaudio quo gaudemus propter vos ante Dominum Deum noſtrum. Triplicem lætitiæ cauſam nobis veſtra converſatio præſtat: quia & vos proficitis, & Dominus per vos benedicitur, & aliis præbetis exemplum.

Nocte ac die abundantius orantes, ut videamus faciem veſtram. Oſtendit quantum aliis deſiderandi ſint fratribus, quos tantum ipſe deſiderat: Quis enim cùm famam peperit, videre non cupiat?

Et compleamus ea quæ deſunt fidei veſtræ. Si quid fides veſtra minus habet doctrinæ.

Ipſe autem Deus & Pater noſter, & Dominus Jeſus Chriſtus dirigat viam noſtram ad vos. Remotis diaboli ſcandalis, quibus noſter impeditur ad vos adventus.

Vos autem Dominus multiplicet, & abundare faciat charitatem veſtram. Quia jam plena & opere comprobata eſt.

In invicem & in omnes. Ut non ſolum Chriſtianos, ſed etiam omnis ſectæ homines: non erroris, ſed naturæ gratia diligatis: & eis in quo indiguerint, miſericordiam quam illis in præſenti Deus exhibet, non negetis.

Quemadmodum & nos in vobis ad confirmanda corda veſtra. Fecit abundare, ut & vos aliorum corda firmetis.

Sine querela in ſanctitate ante Deum & patrem noſtrum, in adventu Domini noſtri Jeſu Chriſti cum omnibus ſanctis ejus. Amen. Non ante homines, ſicut de Zacharia, & Elizabeth. Et per Iſaiam: & vos eritis mihi juſti, dicit Dominus.

Caput IV.

De cætero ergo fratres. Poſt laudem & conſolationem, incipit exhortatio.

Rogamus vos, & obſecramus in Domino Jeſu: ut quemadmodum accepiſtis à nobis quomodo oporteat vos ambulare & placere Deo: ſic & ambuletis, ut abundetis magis. Quibus via Chriſtus eſt, dignis eo greſſibus ambulate: quia cum ætate fides augeri debet & mores: ſicut cum ætate carnis, & cibus creſcit & ſtudium.

Scitis enim quæ præcepta dederim vobis per Dominum Jeſum. Hæc eſt enim voluntas Dei, ſanctificatio veſtra: ut abſtineatis vos à fornicatione. Sanctificatio ab omni incontinentia revocat Chriſtianum, cui incontinenti non expedit ſanctum Chriſti corpus attingere: maximè cùm Moyſes Judæos ſanctificare volens, populum totum ab omni fœmina ſe continere præcepit, ut Dei potiri præſentia mererentur.

Ut ſciat unuſquiſque veſtrum vas ſuum poſſidere in ſanctificatione & honore. Suum corpus unuſquiſque caſtum ſervando ſanctificet & honoret. Simul conſiderandum: quia eis tanquam perfectis, non ſicut Corinthiis ſcribit infirmis.

Non in paſſione deſiderii, ſicut & gentes quæ ignorant Deum. Ne nimiæ & immoderatæ libidini ſervientes, ſimiles gentibus fiatis: quæ Deum amatorem caſtitatis ignorant.

Et ne quis ſupergrediatur, neque circumveniat in negotio fratrem ſuum. Ne quis poſt devotam continentiam & conſenſum, fratri ſuo aliquam circumventionem vi circumferre nitatur, ſive in quolibet negotio, ne quis alterum fraudet.

Quoniam vindex eſt Dominus de his omnibus: ſicut prædiximus vobis, & teſtificati ſumus. Non ſolum de fornicatione & publica turpitudine, ſed etiam de tranſgreſſione propoſiti. Quiſquis enim continentiam Deo voverit, fecit ſibi illicitum quod licebat.

Non enim vocavit nos Deus in immunditia. Quæ corpus Chriſti audenter non permittit accipi.

Sed in ſanctificationem. Ut exemplo Chriſti vivatis. Qui enim habet ſpem hanc in eum, ſanctificat ſe, ſicut & ille ſanctus eſt.

Itaque qui hæc ſpernit: non hominem ſpernit, ſed Deum: qui etiam dedit ſpiritum ſuum ſanctum in nobis. Non me, ſed eum qui in me loquitur Chriſtum: cujus ſpiritui injuriam facit omnis qui non ſanctè verſatur.

De charitate autem fraternitatis non neceſſe habuimus ſcribere vobis. Videte quàm perfecti erant, qui de tanto & tam neceſſario præcepto, non indigebant admoneri.

Ipſi enim vos à Deo didiciſtis, ut diligatis invicem. Etenim illud facitis in omnes fratres in univerſa Macedonia. A Chriſto, qui dixit: Mandatum novum do vobis. Hoc novum eſt, ut pro alterutro moriamur: quia hoc vetus non ſuum erat teſtamentum.

Rogamus autem vos fratres, ut abundetis magis & operam detis. Hoc eſt, ut jam ignotos quoſque diligatis.

Ut quieti ſitis: & ut veſtrum negotium agatis, & operemini manibus veſtris: ſicut præcepimus vobis. Quidam inquietè per diverſorum diſcurrebant domus: aliqua etiam ad religionis opprobrium poſtulantes ab infidelibus: quamquam ad eos in ſecunda plenius exequitur. Unde magis vult eos, vel proprii negotii cura, vel labore manuum occupari, quàm otioſitatis detrimentum, & inquietudinis habere peccatum.

Ut & honeſtè ambuletis ad eos qui foris ſunt: & nullius aliquid deſideretis. Ne vos ipſi denotent qui præſtare videntur.

Nolumus autem vos ignorare, fratres, de dormientibus. Dormit enim quem certum eſt ſurrecturum, ſicut dictum eſt in evangelio de Lazaro.

Ut non contriſtemini, ſicut & cæteri qui ſpem non habent. Aliter debet fieri qui peregrè pergit, aliter ille qui moritur.

Si enim credimus quòd Jeſus mortuus eſt, & reſurrexit. Si ea credimus quæ non videmus: & per ejus reſurrectionem certi ſumus nos veniam conſecutos: cur illud ſimiliter non credamus, quod gentes qui videnti Deo non credunt?

Ita & Deus eos qui dormierunt, per Jeſum adducet cum eo. Qui caput ſuſcitavit: etiam cætera membra ſuſcitaturum ſe promittit.

Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini. Ex Evangelii ſententia.

Quia nos qui vivimus, qui reſidui ſumus in adventu Domini. Semper Apoſtolus diem Domini fecit habere ſuſpectum, quaſi eos in corpore inveniret.

Non præveniemus eos qui dormierunt. Tam velox erit eorum reſurrectio, quàm noſtra aſſumptio.

Quoniam ipſe Dominus in juſſu, & in voce Archangeli. Terrorem illius diei monſtrat, quo omnis poteſtas cœli, & elementa movenda ſunt: ut nos ſciamus quali conſcientia diem Domini expectemus.

Et in tuba Dei deſcendet de cœlo. Si ad hominis tubam terra videtur permoveri, quanto magis ad Dei: ſicut Elias

quoque terribilem in monte Domini vidit adventum.

Et mortui qui in Chriſto ſunt, reſurgent primi. Deinde nos qui vivimus, qui relinquimur, ſimul rapiemur cum illis in nubibus obviam Chriſto in aera. Qui in Chriſto mortui fuerint, reſurgent primò: & qui vivi inventi fuerint ſancti, cum ipſis pariter rapientur: qui non judicabuntur, ſed potius judicabunt.

Et ſic ſemper cum Domino erimus. In eadem gloria æternitatis.

Itaque conſolamini invicem in verbis iſtis. Notandum quòd lætis hoc præcipit, ut alterutrum ſe doctrinis inſtruant.

Caput V.

De temporibus autem & momentis, fratres, non indigetis ut ſcribamus vobis. Ipſi enim diligenter ſcitis. Evidentiſſima Evangelii lectione edocti.

Quia dies Domini ſicut fur in nocte ita veniet. Quando omnes ſciet dormire ſecuros.

Cùm enim dixerint, pax & ſecuritas: tunc repentinus eis ſuperveniet interitus. Tunc maximè timenda eſt pœna, quam nunc non expectant.

Sicut dolor in utero habentis, & non effugient. Sicut mulier veniente partu, dolores non effugit.

Vos autem, fratres, non eſtis in tenebris: ut vos dies ille tanquam fur comprehendat. Non eſtis adeo ignorantes, ut neſciatis vos ſemper paratos eſſe debere.

Omnes enim vos filii lucis eſtis, & filii diei. Scientiæ veritatis.

Non ſumus noctis, neque tenebrarum. Quia ſicut tenebræ, ita & ignorantia dat fiduciam delinquendi,

Igitur non dormiamus, ſicut & cæteri. Qui ſic dormierunt, etiam obliti ſunt ſui.

Sed vigilemus, & ſobrii ſimus. Attendite vobis ne graventur corda veſtra in crapula, & in ebrietate, & curis hujus vitæ: ergo & curæ inebriant mentem.

Qui enim dormiunt, nocte dormiunt: & qui ebrii ſunt, nocte ebrii ſunt. Ideo otioſi & ebrii ſunt, quia in tenebris ſunt.

Nos autem qui diei ſumus, ſobrii ſimus. Nos qui diem Chriſtum habemus, nec otioſi, nec ebrii eſſe debemus.

Induti loricam fidei, & charitatis, & galeam ſpem ſalutis. Fide & charitate, & juſtitia omnia conſtant, quas & loricæ alibi comparavit.

Quoniam non poſuit nos Deus in iram, ſed in acquiſitionem ſalutis, per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum. In ira ſunt poſiti: quia jam judicati ſunt.

Qui mortuus eſt pro nobis. Ut nos non moreremur.

Ut ſive vigilemus, ſive dormiamus, ſimul cum illo vivamus. Ut ſive in corpore, ſive extra corpus inveniamur, ſemper cum ipſo vivamus.

Propter quod conſolamini invicem, & ædificate alterutrum, ſicut & facitis. Notandum quia hoc laicis præcipit: quos etiam monet, ut ſtudeant exhibere officia charitatis.

Rogamus autem vos, fratres, ut noveritis eos qui laborant inter vos. Ut intelligatis laborem eorum.

Et præſunt vobis in Domino, & monent vos. Exemplo juſtitiæ, non poteſtate terrena, ſicut ait Petrus.

Ut habeatis illos abundantius in charitate, propter opus illorum: & pacem habete cum eis. Preſbyteri qui laborant in verbo, dupliciter honorandi ſunt, id eſt, charitatis obſequio, & ordinis dignitate.

Rogamus autem vos fratres, corripite inquietos, conſolamini puſillanimes. Pro diverſitate morborum, diverſitas adhibenda eſt medicinæ. Illi corripiendi, ne pereant: iſti conſolandi ſunt ne deficiant.

Suſcipite infirmos. Suſtinete nuper credentes, qui nondum ſunt confirmati.

Patientes eſtote ad omnes. Etiam ad correptos: quia impatiens non corrigitur, ſed irritatur.

Videte ne quis malum pro malo alicui reddat. Omni diligentia cave, ne cui infirmiori (ut ignarus) vel vicem mali reddas: quia ultrò aliquem id facere non credo. Omnis enim qui injuriam facit, malè facit: & qui vicem injuriæ reddit, injuriam facit, & malè facit: quia ut ſuperius dictum eſt: omnis qui facit injuriam, malè facit.

Sed ſemper quod bonum eſt ſectamini in invicem, & in omnes. Non ſolum in vos Chriſtianos, ſed etiam in omnes homines.

Semper gaudete. In conſcientiæ puritate.

Sine intermiſſione orate. Si jugiter non potes lingua, ſaltem corde, ſicut Moyſi tacenti dicitur: quid clamas ad me? Sive omnis actus veſter talis ſit, ut pro vobis ſemper Deum oret.

In omnibus gratias agite. In omnibus quæ acciderint, ſicut Job: ſive, in omni converſatione veſtra Domino gratiæ referantur.

Hæc eſt enim voluntas Dei in Chriſto Jeſu, in omnibus vobis. Sicut in Chriſto per omnia impleta eſt, ita & in vobis omnibus impleatur.

Spiritum nolite extinguere. Spiritum exhortationis, quæſtionibus nolite extinguere. Sive ſpiritum pro gratia linguarum poſuit, ſicut ait: Si oravero lingua, ſpiritus meus orat: quomodo etiam ad Corinthios dicit: Et loqui linguis nolite prohibere, ita & hic ſpiritum non extinguendum eſſe teſtatur.

Prophetias nolite ſpernere. Omnia autem probate: quod bonum eſt, tenete: ab omni ſpecie mala abſtinete vos. Sive futura prædicentes, ſive præterita diſſerentes: tantum, ut probetis, ſi legi non ſunt contraria quæ dicuntur: ſi quid tale fuerit, refutate.

Ipſe autem Deus pacis. Qui omnia ſuſtinet, etiam blaſphemantes.

Sanctificet vos per omnia. Sive gratia, ſive doctrina.

Ut integer ſpiritus veſter, & anima, & corpus. Gratia ſpiritus quamvis in ſe ſemper integra ſit: non tamen in nobis integra, niſi ab integris habeatur.

Sine querela in adventu Domini noſtri Jeſu Chriſti ſervetur. Uſque in diem judicii: quia non ſunt tantum initia laudanda, ſed finis.

Fidelis eſt qui vocavit vos. Qui dixit: Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego vos requieſcere faciam.

Qui etiam faciet. Fratres orate pro nobis. Salutate fratres omnes in oſculo ſancto. Quod promiſit.

Adjuro per Dominum, ut legatur Epiſtola hæc omnibus ſanctis fratribus. Adjurare permittitur non jurare.

Gratia Domini noſtri Jeſu Chriſti vobiſcum: Amen. Gratia cum omnibus perſeveret.

Explicit Commentarius in primam Epiſtolam ad Theſſalonicenſes.

COMMENTARII IN SECUNDAM EPISTOLAM AD THESSALONICENSES

Caput I.

PAULUS, & Silvanus, & Timotheus, Eccleſiæ Theſſalonicenſium in Deo Patre noſtro, & Domino Jeſu Chriſto. Gratia vobis & pax à Deo Patre & Domino Jeſu Chriſto. Gratias agere debemus ſemper Deo pro vobis fratres, ita ut dignum eſt. Qui ſibi talem Eccleſiam conquiſivit.

Quoniam ſupercreſcit fides veſtra. Ideo laus augetur.

Et abundat charitas uniuſcujuſque veſtrum in invicem: ita ut & nos-ipſi in vobis gloriemur in Eccleſiis Dei. Intantum proficitis: ut non ſolum alii vos inferiores quique collaudent, ſed etiam nos-ipſi vos præferamus, omnibus imitandos.

Pro patientia veſtra & fide, & in omnibus perſecutionibus veſtris, & tribulationibus. Niſi futura crederetis, iſta minimè ſufferre velletis.

Quas ſuſtinetis in exemplum juſti judicii Dei. Ut exemplum detis, juſtum Dei judicium expectandi: quem ita creditis eſſe venturum.

Ut digni habeamini in regno Dei, pro quo & patimini. Hi digni ſunt regno Dei, qui gloriam ei tribuerunt: ſcientes nullam paſſionem eſſe condignam.

Si tamen juſtum eſt apud Deum retribuere tribulationem his qui vos tribulant. Hic, ſi tamen, confirmantis ſermo eſt, non dubitantis: quaſi dicat: ſi tamen foris poteſt judi-